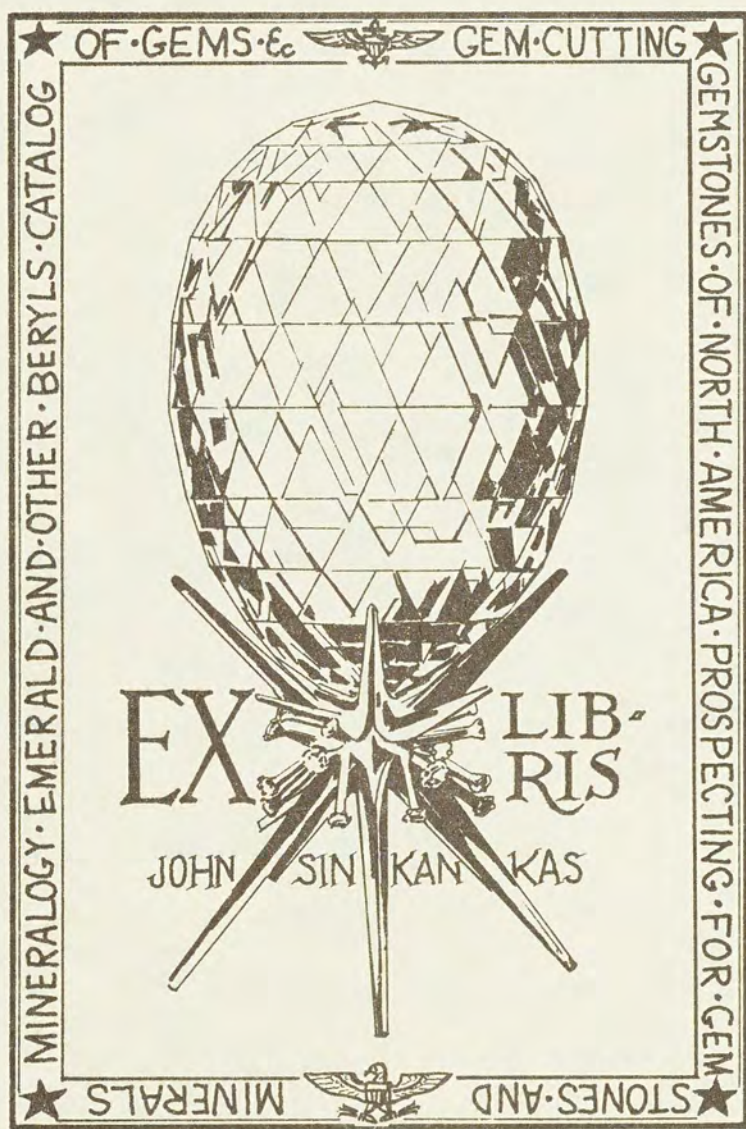
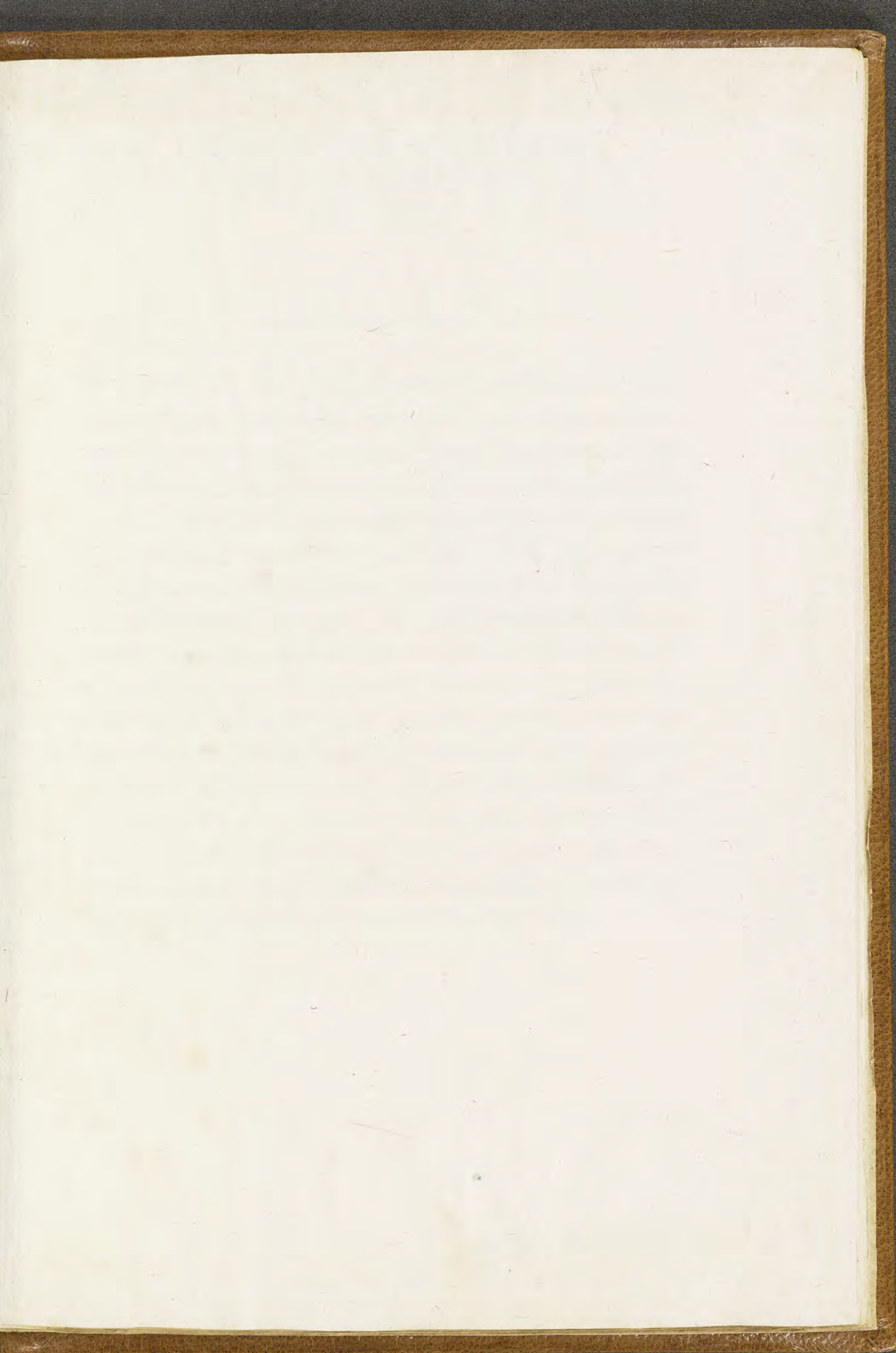

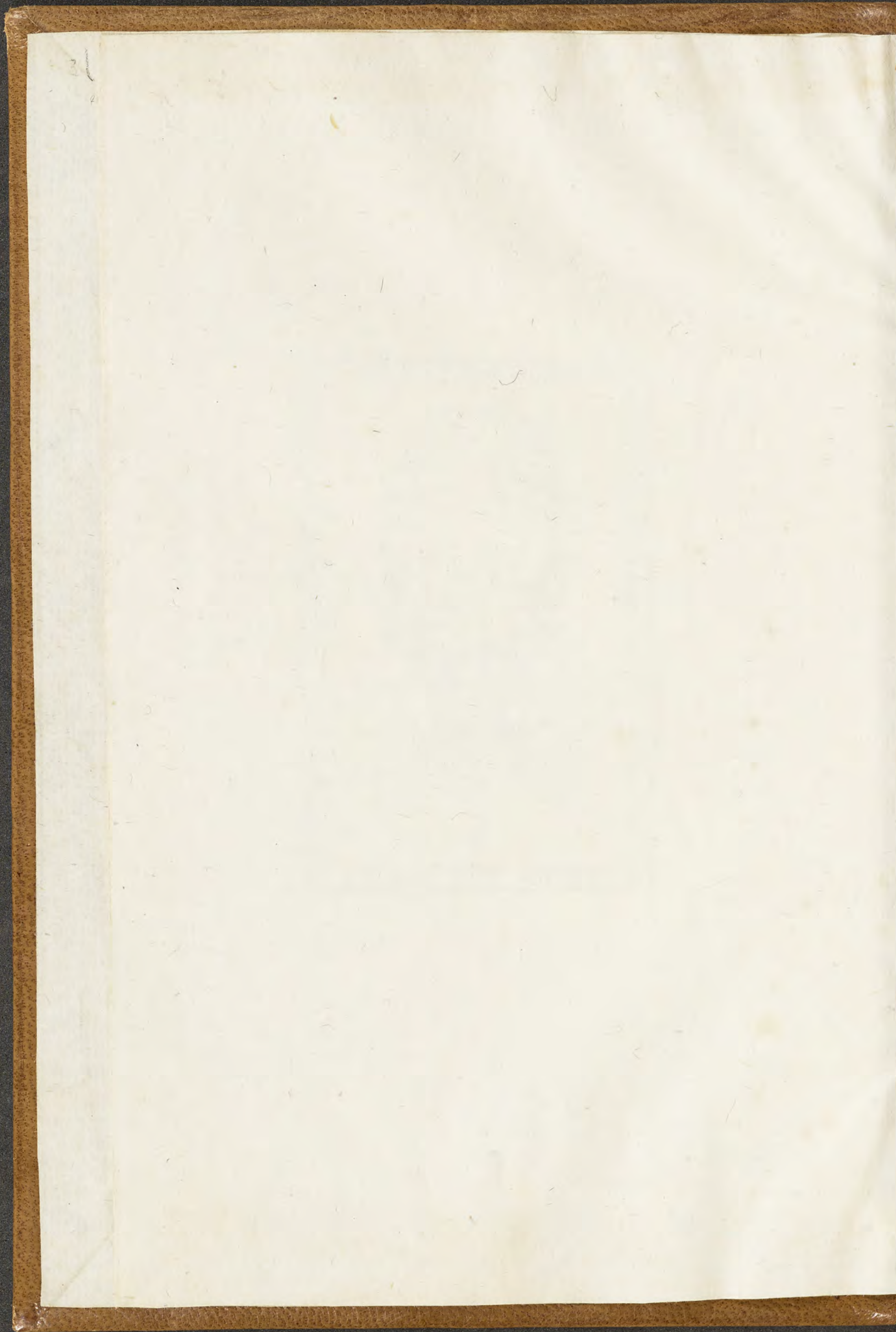
2/27/78

cat

GLO

LIBELLVS DE LAPIDIBVS
PRECIOSIS NVPER
EDITVS.

Cuspinianus Lectori.

SI VARRONIS. Celii. Galbæ. Mutiani. Cor. Nepotis
Pisonis. Fabii. Tuberonis. Fabiani Catonis monumenta
extarēt: ut interim Græcos omittā: qui de gēmis ac lapi/
dibus scriptitarūt. superuacuū esset hūc prodire libellū in
publicū. Nam & Theophrasti liber de lapidibus ad nos
lacer puenit. Et Nicander a plerisq; ob difficultatē negligē
Sed & diis lacte supplicamus & mola salsa litamus ut ille
ait: quū thura nō habemus. Iccirco hūc amicis libellū am/
plectere brachiis candide lector. Quod si obscura quædā
tibi uidebunt: quædā abstrusa: si Viennæ es: nō pudeat te
Gymnasiū nostrū publicum subire: atq; ea excerpere quæ
quotidie haud negligēter dictamus: nulla enī tibi uerecū/
dia inde accedet si nō erit ingēs aliqua utilitas. Si abes: ex/
pecta donec nostri egredient cōmentarioli. Interea Pliniū
& eius Metaphrastē. Solinū. Dioscoridē. Galenū. Aui/
cennā. Serapionē: & Albertū: hic digito tibi signatos per/
lustrato & gemmarū tibi patefcent uires. Vale.

Ioan. Cuspinianus Augustino Morauo Olomucensi &
Brunnensi præposito. Regis Hungarorū &
Bohemorū Secretario. S. P. D.

Edeūti nup̄ mihi istinc ex legatiōe: uir am/
plissime atq; optime: cū me Strena Satur/
nalitia & pulcherrima/ simul & artificiosis/
sima donasses/ illud Græcanicū Antipelar/
gin succurrebat. Et tritū hoc Adagiū: fri/
cantem refrica: ne tibi uiderer oppido q̄ ingratus atq; ideo
fierem exosus. Carthaceū itaq; ingressus Gazophilatiū:
omnē meā suppellectilē euolui haud icuriose: singula que/
q; examussim librādo/ atq; exaiando paulo diligētius. Fa/
stidiosum enī habes stomachū qui quotidiano nō oblecta/
tur cibo/ ac triuiales aspernat dapes. Quæ nāq; oibus p̄tri/
ta ac uulgaria sunt Ne gry quidē æstimas ut Græci dicūt
sed pinde ut floccos uestiū facis. Et id iure quidē. Quis enī
te uno Bibliothecā habet uariis/ rarioribus melioribusq;
libris in omni disciplinarū genere refertiorē? Taceo antiqui/
tates isignes/ obmitto Cæsarū Consulūq; ac regū uetustis/
sima nomismata qbus apud nostrates nemo est te ditior.
Cum ergo aliquē pro stomacho tuo quærerem libellulū.
(Nam aliud nil referā tibi Glauci ac Diomedis p̄mutatōe
usus) qui rarior nostris esset minimeq; spernēdus etiā scio/
lis: ne periret hætenus tinea corrosus & mille uulneribus
p̄fossus: libellus de lapidibus primū sese obtulit: q̄ Marbo
dei galli esse circūferē licet Hermola⁹ Bar. Aucto. obscurē
appellet atq; ignotū: popularib⁹ aut a prima forte primi
capitis dictiōe Euax nomine. Hūc ut potui p̄ uirili refi/
ciebā atq; redintegrabā sanatis plerisq; ulceribus qbus cō/

temptibilis multis uisus est tuoq; noīe emissum publicaui
signū obseruatiā in te meā: dignū existimās ut te duce p/
deat in lucem qui lapides prodat præciosiores: qbus olim
caput tuum exornatū cunctis uideberis honoratior. Cū
stabit capiti tanta Tyara tuo qualē dominus Moyſi præ/
ceperat: ut Aaron patri fabricaret. Pones inquit in quadrā
gulo quatuor ordines lapidum. In primo uersu erit lapis
Sardius/Topasius/ & Smaragdus. In secūdo / Carbūcu/
lus/Sapphyr⁹/ & Iaspis. In tertio/Ligurius/Amethistus.
In quarto / Chrisolithus / Onyx/ & Berillus. Inclusi auro
erūt per ordines suos: habebūtq; noīa filiorū Israel: duode/
cim noībus cœlabunt singuli lapides noībus singulorū per
duodecim tribus. Quanq̃ ingeniosiores: hos duodecim la/
pides Methaphysices & Physices principiis commixtis
Adæquent & interpretent ut uidelicet principio sit pun/
ctus/semen/essentia. Secūdo linea/pullulatio/esse. Tertio
planities/forma/uirtus. Quarto corpus/cōpositum/actio
quæ duodecim respondeāt lapidibus. Cæterū: & cœlestis
illa terra: quæ solis piis pmissa est Euāgelica ueritate teste
quæ beatos mites prædicat quādoquidē terrā hæredita/
bunt ex lapidibus preciosis constare dicit a ppheta. Ecce
enī inquit præparo ego tibi carbonē lapideū. Et ponā tibi
pinacula ex Iaspide: & fundamēta ex Sapphyro: & circui/
tum tuū ex lapidibus electis. Tobias præterea senior be/
nedicēs hierosolymā exclamauit. Portæ hierusalē ex Sap/
phyro & Smaragdo edificabuntur: & ex lapide precioso
omnis circuitus muroꝝ eius. Ex lapide candido: & mūdo
omnes plateæ eius sternerūt: hanc autem structurā templi
Graphice describēs Lyricus ille uates Christianus Aure/
lius Clemēs in Psychomachia: elegātissime subiūgit post

multa erudite scripta.

Quin etiā totidem gemmarū insignia/textis
Parietibus distincta micant: animasq; colorum
Viuentes liquido lux euomit alta profundo
Ingens Chrysolitus natiuo interlitus auro:
Hinc sibi Sapphyrum sociauerat inde Berillum
Distantesq; nitor medius uariabat honores
Hinc Calcedon hebes perfundi ex Hyacinthi
Lumine uicino: nam forte Cyanea propter
Stagna lapis cohibens ostro fulgebat aquoso
Sardonycen pingūt Amethystina: pingit laspis
Sardoniū iuxta appositum: pulcherq; Topazon
Has inter species Smaragdina gramine uerno
Prata uirent/uoluitq; uagos lux herbida fluctus:
Te quoq; conspicuū structura interserit ardens
Chrisopase at sydus saxi stellantibus addit. & reliqua.

Sed neq; natura in gēmis creādis effœta/utpote quæ ma/
ximas indidit uires illis, Et multorū morborū remedia/qui/
bus scatent medicorū codices, licet multa in parte sint in iis
& noīa deprauata: & uirtutes cōfusæ ut inde diuinare q̄s
facilius posset q̄ rem ipsam explicare. Fecit enī ignorantia
litterarū Græcarū huiusmodi mōstra: & interpretū negli/
gentia quottidie parit errores grauiores: & subinde peri/
culosiores/quos oculati tantū uident: & qui lingua utraq;
sunt instituti: de quibus peculiare opusculū cōscripsi quod
ad te mittā propediem. Interim hūc sume libellulū fronte
nō caperata sed hilari: qua soles oēm antiquitatis & char/
tarum suppellectilē: nec q̄ carmē est humile: quale & nos
facimus pueri & segnis Cluuienus: iccirco cōtemnas. Ita
enī tempora ferebāt quæ accusanda sunt quibus is scripsit.

in uerba al. Plinius 1. 10. c. 1.
Namq; ut ille inquit: *hor. epla p. 2.*
Scribimus indocti doctiq; poemata passim.
Sic forte oblatratibus respodere potuit Author.
Ornari res ipsa nequit contenta doceri.
Et mediocria illa uidere prodest ut admiratio cesset.
Quanq; forte neq; usq; quaq; libellus ille nō amādu
atq; amplexandus est: cū nullus adeo sit tam malus
liber: ut Plinius dicere solebat: quin prosit nonnunq;
Istud quis satis mirabit: q; nostra tēpestate indoctissi
mi & ifantissimi homū tiones: doctrinæ parū prudē
tiæ nihil habētes eo demētia perueniūt ut cū præter
inepta quæ habēt rudimēta uel septem tantū teneāt
peccata mortalia uel septem dona spiritus sancti: ut
quidā nuper septenariū numerū laudauit: audent nō
modo deliramēta sua rudi popello palā: uerum etiā
eruditioribus ac litteratis uiris ostentare ineptias suas
scriptas: & uulgo publicatas sine capite/ uētre & cau
da. Quibus equidē nō inuideo: & si maximū euge se
consequutos glorientur lactatores uani. Misereor
potius consuleremq; ut prudentiæ sacrificarent sup
plices ac deuoti.
Cum nullum numen abest si sit prudentia.
Quemadmodū Satyrus monuit. Sed illos sinamus
sibi solis placere cum omnes illos a tergo rideant: ac
demētia arguāt. Me tibi placere ac doctissimis qui
busq; & cupio & contendo: uulgi iudiciū facio nauci:
quod plærumq; & stultum & insanum est. Tu uale.
Et me uicissim ama.

Index Gemmarum quæ hoc opusculo continentur.

Absyrthos uel apistos.	41	Hematites. tit.	51
Achates. tit.	3	Heliotropia. tit.	49
Adamas. tit.	2	Hephestites. tit.	50
Alabandina. tit.	24	Hexacontalithos.	57
Alectorius. tit.	4	Hieracites. tit.	5
Amethystus. tit.	19	Hyenia. tit.	33
Androdamas. tit.	37	Iacinthus. tit.	18
Abestos. tit.	52	Iaspis. tit.	6
Berillus. tit.	16	Iris. tit.	36
Calcedonius. tit.	8	Lipares. tit.	34
Calcophonos. tit.	42	Lyncurius. tit.	27
Carbunculus. tit.	26	Magnes. tit.	22
Ceraunius. tit.	31	Medus. tit.	55
Chalazias. tit.	56	Molochites. tit.	43
Chelidonium. tit.	20	Onyx. tit.	14
Chelonites. tit.	58	Ophthalmius. tit.	38
Chrysoprasus. tit.	10	Orites. tit.	32
Chrysopasius. tit.	11	Pantherus. tit.	40
Cristallus. tit.	60	Peanites. tit.	53
Chrysolithus. tit.	15	Prasus. tit.	59
Chrysolectros. tit.	48	Pyrites. tit.	45
Corallus. tit.	23	Sagda. tit.	54
Corneolus. tit.	25	Saphirus. tit.	7
Diadochos. tit.	46	Sardius. tit.	12
Dionysias. tit.	47	Sardonyx. tit.	13
Enhydros. tit.	35	Selenites. tit.	29
Ethites. tit.	28	Smaragdus. tit.	9
Gagates. tit.	21	Tecolithus. tit.	44
Gagatromeus. tit.	30	Topasius. tit.	17
Galactites. tit.	61	Vnio. tit.	39

ENCHIRIDION MARBODEI GALLI
de lapidibus preciosis.

PRAEFATIO.

Plinius in præfatiōe. 37. & lib. 33. c. primo.

a Nnulus ut gemmam digitis aptandus
haberet.

Dicitur imprimis fecisse Prometheus
usum.

Caucasæ rupis quem lucida fragmina ferro
Inclusisse ferunt digitoq; recepta tulisse
Aetas posterior iunxit speciosa metalla
Et lapides claros adiecit & insuper artem
Insuetamq; manum triplici uestiuit honore
Sed fraus intactum quia nil humana relinquit
Inuida naturam dum scilicet ars imitatur
Veras a falsis labor est discernere gemmas
Callida quas dederit uitro simulare doloso
Dum ueram species mentitur adultera formam
Inde fit ut uirtus gemmarum nulla putetur
Ignaros quoties tentata probatio fallit.
Sed uere species fuerint si ritæ sacratæ
Effœctus miri procul ambiguo comitantur
Gemmis a gummi nomen posuere priores
Quod transplenderent gummi splendentis ad instar
Quæ non translucent cœcas uoluere uocari
Nomine sed lapidum species signantur utræq;
Propter quod lapidum titulo liber iste uocatur.

[LAPIDIBVS VIRES INESSE. TIT. I.

Euax rex Arabum fertur scripsisse Neroni
Qui post Augustum regnavit in orbe secundus
Quot species lapidis: quæ nomina: qui ue colores
Quæq; sit his regio uel quanta potentia cuiq;
Hoc opus excerpens dignum componere duxi
Aptum gestanti forma breuiore libellum
Qui mihi præcipue paucisq; pateret amicis
Nam maiestatem minuit qui mystica uulgat
Nec secreta manent quorum sit conscia turba
Hunc tribus ut multum dandum sancimus amicis
Qui numerus sacer est & nos sacra pandimus illis
Qui secreta dei seruanda decenter honorent
Quos grauitas morum uitæ cōmendet honestas
Occultas etenim lapidum cognoscere vires
Quorum causa latens effectus dat manifestos
Egregium quiddam uolumus rarumq; uideri
Scilicet hinc sollers medicorum cura iuuatur
Auxilio lapidum morbos expellere docta
Nec minus inde dari cunctarum commoda rerum
Auctores perhibent quibus hæc perspecta feruntur
Nec dubium cuiq; debet falsumue uideri
Quin sua sit gemmis diuinitus insita uirtus.]

ADAMAS. TIT. II.

Plinius li. 37. c. 4. Solinus. c. 65. Albertus lib. 2.
mineraliū. ca. primo. Serapio in aggregatione
simplicium. ca. 3916

Vltima præcipuū genus India fert Adamātis
De Cristalloꝝ natum sumptumue metallis
Hunc ita fulgentem Cristallina reddit origo
Vt ferruginei nō desinat esse coloris
Cuius durities solidissima cœdere nescit
Ferrum cōtemnens nulloq; domabilis igne
Hæc tamē Hircino calefacta cruore fathiscit
Incudis damno percussorumq; labore.
Huius fragmētis gemmæ sculpuntur acutis
Hic sed Auellana maior nuce non reperitur
Alterius generis producit Arabs Adamantē
Non sic inuictū nam frangitur absq; cruore:
Nec par huic nitor est: preciiq; minoris habetur
Pondere sit quāuis & enormi corpore maior.
Tercius est Adamas quem dat maris insula Cyprus
Quartum producit ferraria uena Philippis.
Omnibus æqua tamē uis est adducere ferrum:
Quod facit & Magnes absente potens Adamāte
Nam præsens Adamas Magneti quod rapit aufert
Ad magicas artes idem lapis aptus habetur
Indomitūq; facit mira uirtute gerentem.
Et noctis lemures: & somnia uana repellit
Atra uenena fugat rixas & Iurgia uincit
Insanos curat durosq; reuerberat hostes
Clausus in argento lapis hic auro ue geratur
Stringat & hinc leuū fulgens armilla lacertum.

ACHATES. TIT III.

Pli. lib. 37. c. 10. Soli ca. 11. Alb. lib. 2. ca. primo.

ex p. 37. plynij
Vt primū perhibent lapis est inuentus Achates
In ripis fluuii qui nomine dictus eodem est
Hic precio diues Siculas perlabitur oras
Sit licet ipse niger uenis tamen obsitus albis
Hic lapis ingenitas memoraſ habere figuras
Cuius natiuis facies interlita uenis
Nunc regum formas nunc dat simulachra deorum
Rex Pyrrhus digito geſſiſſe refertur Achatem
Cuius plana nouem ſignabat pagina muſas.
Et ſtans in medio Cytharam tangebatur Apollo
Naturæ non artis opus mirabile dictu
Hunc quoq; Corallo ſimilem gerit Inſula Creta
Cuius planities Croceis eſt illita uenis
Iſte ſæpe uirus fugat & quod uipera fundit.
Reddentem facies uarias dat & Indus Achates
Nunc nemorū frondes nunc dantem ſigna ferarum.
Hic ſedare ſitim riſumq; fouere putatur
Eſt & qui Myrrhæ ſuccenſus ſpirat odorem
Eſt qui ſanguineas maculas perhibet habere
Cærea cui facies quia creber uilis habetur.
Portanti munus uireſq; miniſtrat Achates
Facundumq; facit gratumq; boniq; coloris
Et perſuaforem mundoq; deoq; placentem
Hoc Anchīſades comitante pericula uicit.

ALLECTORIA TIT. III.

Plini. lib. 37. ca. 10. Soli. c. 4. Alb. libro. 2. ca. primo ſed corrupte Aleſtorius ſcribitur ibi.

Ventriculo galli qui testibus est uiduatus
Cum tribus ut nimium factus spado uixerit annis
Nascitur ille lapis cuius non ultima laus est
Et per bis binos capit incrementa sequentes
Mensuramq; fabæ crescens excedere nescit
Cristallo similis uel aqua cum limpida paret
Hinc Allectorio nomen posuere priores
Inuictum reddit lapis hic quemcūq; gerentem:
Extinguitq; sitim sitientis in ore receptus
Nam Milo Crotonias pugiles hoc præside uicit
Hoc etiam multi superarūt prælia reges
Hic expulsum promptus solet esse reductor:
Adquiratq; novos ueteresq; reformat honores
Hic Oratorem uerbis facit esse disertum
Constantem reddens cunctisq; per omnia gratum
Hic circa ueneris facit incentiua uigentes
Cōmodus uxori & quæ uult fore grata marito
Ut bona tot præstet clausus portetur in ære.

HIERACITES. TIT. V.

Plinius lib. 37. ca. 10. Alb. lib. 20. ca. 7. sed corrupte
pte ibi legitur Gerachidem.

Et Hieracitem uetus experientia laudat
Iste colore niger superat uirtute colorem
Quem prius abluto si quis gustauerit ore
Dicere mox poterit quid de se cogitat alter
Huic quoq; semper inest impetratoria uirtus:
Quo nequeat mulier quicquā prohibere petenti

Cuius sic uirtus perhibetur posse probari
Muscis expositum corpus nudato gerentis
Lactis commixto mellisq; liquore perunctum
Intactum cupido miraberis agmine linqui:
Si lapidem tuleris facto grege spicula figent:
Imbutamq; cutem figunt per uulnera mille.

IASPIS. TIT. VI.

Plinius lib. 37. c. 9. & 10. Dioscorides lib. 5. c. 147.
Galenus lib. 9. simpliciu ca. 11. Alb. lib. 2. ca. 8.

Iaspidis esse decem species septemq; feruntur
Hic & multorum cognoscitur esse colorum
Et multis nasci perhibetur partibus orbis
Optimus in uiridi translucentiq; colore
Et qui plus soleat uirtutis habere probatur.
Caste gestatus febrem fugat: arcet Ydropem
Appositusq; iuuat mulierem parturientem
Et tutamentum portanti creditur esse
Nam consecratus gratum facit atq; potentem
Et sicut perhibent fantasmata noxia pellit
Cuius in argento uis fortior esse putatur.

SAPHIRVS. TIT. VII.

Plinius lib. 37. c. 9. Dio. lib. 5. c. 146. Gal. lib. 9.
c. 19. Alber. lib. 2. c. 17.

Saphiri species digitis aptissima regum

Egregium fulgens puroq; simillima coelo
Vilior est nullo uirtutibus atq; decore
Hic & Syrtites lapis a plerisq; uocatur
Quod circa Syrtes Libycis permixtus arenis
Fluctibus expulsus feruente freto reperitur
Ille sed optimus est quem tellus Medica gignit
Qui tamen asseritur nunquā transmittere uisum
Quem natura potens tanto ditauit honore
Ut sacer & merito gemmarum gemma uocetur
Nam corpus uegetat: conseruat & integra membra
Et qui portat eum nequit ulla fraude noceri.
Inuidiam superat nullo terrore mouetur
Hic lapis ut perhibent educit carcere uinctos
Obstrictasq; fores & uincula tacta resoluit
Pacatumq; deum reddit precibusq; fauentem
Fertur & ad pacem bonus esse reconciliandam
Et plus quā reliquas amat hāc Necromantia gēma
Ut diuina queant per eam responsa moueri
Corporeis etiam morbis lapis iste medetur
Scilicet ardorem refrigerat interiorem
Sudorem stringit nimio torrente fluentem
Contritus lateri super illitus ulcera sanat
Tollit & ex oculis sordes ex fronte dolores
Et uiciis linguæ simili ratione medetur
Sed qui gestit eum castissimus esse iubetur.

CALCEDONIVS. TIT. VIII.

Alb. lib. z. c. 3. hodie inter Basileā & Argentinā
reperitur Calcidonius qui Murrhino a ueteribus

tradito q̃ similis uenarum uarietate apparet.

Calcedon lapis est hebeti pallore refulgens
Inter Hiacintum Medioximus atq; Berillum
Qui si pertusus digito colloue feratur
Is qui portat eum perhibetur uincere causas
Hæc species lapidis tantū tricolor reperitur.

SMARAGDVS. TIT. IX.

Plinius libro. 37. ca. 5. Solinus ca. 24. Serapio
ca. 384. Albertus libro. 2. ca. 17.

Omne uirēs superat forma uiridate Smaragdus
Cuius bisquine species binæq; feruntur
Sunt enim Scythici Baëtrani Niliaciq;
Sunt & qui uenis nasci perhibentur in æris
Quos maculis uitiosa notat natura metalli:
Sunt Carchedonii reliquos piget enumerare
Præcipuus Scythicis honor est & gratia maior:
Griphibus eripiunt seruantibus hos Arismaspi
Quos uisus penetrat forme potioris habetur
Quorum luce uirens uicinus tingitur aer
Quos neq; sol mutat nec clara lucerna: nec umbræ
Strata superficies quibus est uel cōcaua forma
More iacentis aquæ uultum spectātis adumbrat
His usum speculis testatur fama Neronem
Cum gladiatorum pugnas spectare libebat
Optimus his situs est quorum sunt corpora plana
Commodus iste lapis scrutantibus abdita fertur

Cum præscire uolunt aut diuinare futura
Augēt opes idem sese reuerenter habentes
Omnibus in causis dans persuasoria uerba
Tanq̃ facundi uis sit sermonis in illo
Collo suspensus dirum fugat Hemitriteum
Et sanare potest ipsa ratione caducos
Emendat fessos uiridi mulcedine uisus
Et tempestates auertere posse putatur
Fertur lasciuos etiam compescere motus
Proficit in uiridi magis accenditq; colorem
Ablutus uino aut uiridi preuentus oliuo.

*hemolans cap. 5. 37. Castign. 1
non hinc obscurum mthorez.*

CHRY SOPRASVS. TIT. X.

Plinius lib. 37. ca. 8. & 11. Sol. ca. 65. Alber. li. 2.
c. 3. sed perperā ibi scribit Crisopalsus q̃ alius est.

Et Crisoprason lapidem domus India mittit
Hic porri succum referens mixtumq; colorem
Aureolis guttis quas purpura tincta renitet
Quas habeat uires potui cognoscere nōdum
Sed tamen esse reor: nec fas est omnia nosse

CHRISOPASIVS. TIT. XI.

Plinio Chrysolāpis dicitur libro. 37. ca. 10. Soli-
nus ca. 42. Albertus libro. 2. ca. 3.

Aethiopum tellus lapidem Chrisopasion edit
Quem tenebrae produnt: occultant tempora lucis

Noctibus igne micans uanescit luce diurna
Absq; nitore iacens auri pallore sepultus
Hic quoq; naturæ mutatus cernitur ordo
Nam quem lux coelat solito lux more reuelat.

SARDIVS. TIT. XII.

Plinio Sarda dicitur lib. 37. ca. 7. sed Alber. lib. 2. ca. 17. Sardā uocat quem debuit Sagdam nominare hunc uero Sardinum falso.

Sardius a Sardis est / a quibus ante repertus
Sortitus nomen / rubei solet esse coloris.
Hic inter gemmas uilissimus esse putatur
Præter fulgorem cum nil ferat utilitatis
Excepto q; Onyx nequit hoc præsentē nocere
Huic quoq; dat quinas species studiosa uetustas

SARDONYX. TIT. XIII.

Plini. lib. 37. ca. primo ca. 7. & ca. 12. Soli. c. 45.
Alber. lib. 2. c. 17. ubi sibi ipsi nō satis constat.

Sardonycem faciūt duo nomina Sardus Onyxq;
Tres capit ex binis unus lapis iste colores
Albus & hinc niger est / rubeus supereminet albo
Ipsū distribuūt species in quinq; magistri.
Sed quasi tres puros impermixtosq; colores
Sic in se retinent distent ut limite certo
His honor amplior est & eorum forma probatur.

Densior & raro plus fertur habere decoris
Hic solus lapidum cæram conuellere nescit
Hic humilem castumq; facit uultumq; pudicum
Cuius uirtutes alias reperire nequiui
Partibus hunc nostris Arabes sed & India mittit.

ONYX. TIT. XIII.

Pli. lib. 37. c. 6. Gal. li. 9. c. ii. Alb. li. 2. ca. 13. ubi
Onyx & Onicha tanq̃ diuersi lapides ponunt cū
un⁹ sit.

A collo suspensus Onyx digitoue ligatus
Insomnes lemures & tristia cuncta repellit
Multiplicat lites & cōmouet undiq; rixas
Dicitur in pueris multas augere saluas
Hæc quoq; dant nobis Arabes dat & India gemmā
Hæc etiā quinas species perhibetur habere
Sardius at præsens si sit tibi nō nocet Onyx.

CRYSOLITHVS. TIT. XV.

Plini. lib. 37. c. 9. & ii. Alber. li. 2. c. 3.

Auro Crysolitus micat & scintillat ut ignis
Iste mari similis quiddā uiroris adumbrans
Esse philacteriū fixus perhibetur in auro
Contra nocturnos fortis tutela timores
Pertusus setis si traiciatur aselli
Dæmonas exterret & eos agitare putatur
Traiectum leuo decet hunc gestare lacerto

Aethiopes legimus nobis hanc mittere gemmam

BERILLVS TIT .XVI.

Pli.lib.37.ca.5. Sol.c.65. Alber. lib.2.ca.20

Conspicuos reddit sexangula forma Berillos
Qui nisi fiat hebes his pallor inesse uidetur
Eximios oleo similes limphæ ue marinæ
Esse uolunt & eos probat horum gnara uenustas
Hic lapis ad partes nostras descendit ab Indis
Hic & coniugii gestare refertur amorem
Et se portantem perhibetur magnificare
Dicitur & sese gestantis adurere dextram
Infirmis oculis in quis iacet unda medetur
Potaq; ructatus simul & suspiria tollit
Et cunctos epatis fertur curare dolores
Istius esse nouem species uoluere magistri.

TOPASIVS. TIT. XVII.

Plinius libro.³⁷2.ca.8. Albertus libro.2.c.18.

Nominis eiusdem Topation Insula gignit/
Qui quanto rarus tanto magis est preciosus
Hic species tantum binas perhibetur habere
Alterius puro color est uicinior auro
Clarior alterius tenuisq; magis reperitur
Fertur Emoroycis Idem lapis auxiliari
Quodq; magis mirum lunam sentire putatur

Feruentes etiam compescere dicitur undas
Gignit & hunc Arabum gemmis ditissima tellus.

IACINTHVS. TIT. XVIII.

Plinius lib. 37. c. 9. Solinus ca. 43. Serapio ca.
398. Albertus libro. 2. ca. 8.

Iacinthi species docti tres esse loquuntur
Nam sunt granati: sunt Citrini: Venetiq;
Confortatiuæ cuncti uirtutes habentur
Tristiciamq; fugant & uanas suspiciones
Granatos præfert gemmarum quisq; peritus
His rufus color est & rarius inueniuntur
Cæruleus Veneto qui protinus aera sentit
Nubilus obscuro rutilans clarusq; sereno
Optimus huic tenor est quem non depressior equo
Obscurat succus/ aut rarus perspicuum dat
Sed flos purpureus mixtum cõponit utrumq;
Hic & in os missus plus frigidus esse putatur
Duriciæ solida cædi sculpiq; recusat
Fragmentis tantum superabilis est Adamantis
Pallida citrinos facies probat inferiores
Sed quodcunq; genus collo suspendere possis
Vel digito portes terras securus obibis
Nec tibi pestifere regionis causa nocebit
Sed magis hospitibus censebere dignus honore
Iusta q; si qua petes/ nullam patiере repulsam
Aethiopes nobis transmittunt hanc quoq; gemmā.

AMETHYSTVS TIT. XIX.

Plinius li. 37. c. 9. Alber. lib. 2. c. primo.

Purpureus color ac uiolaceus est Amethysto
Vel quasi gutta meri solet aut rosa munda uideri
Quidam marcidior uelut euanescit in album
Vt corruptus aqua uini rubor esse putetur
India mittit eum gemmarum maxima nutrix
Hic facilis sculpi: contrarius ebrietati
Charus haberetur merito si rarior esset
At nunc negligitur quoniā cōmunis habetur
Huic quoq; dat species ueterū sententia quinq;.

CHELODONIVS. TIT. XX.

Plinio Chelidonia li. 37. c. 10. Albertus lib. 2. c. 3.
Dioscorides libro. 2.

At Chelidonium lapis est quem gignit hyrundo
Ventre gerens precium quo digna sit ipsa necari
Nec de fulgentum numero lapis esse putatur
Paruus & informis sed nulli uiribus impar
Præclaros quosdam lapides premit utilitate
Huius sunt binæ species geminiq; colores
Nam niger & rufus cæso de uentre feruntur
Cædit gestato lunatica passio Ruffo
Curat & insanos & languores diuturnos
Facundos facit & gratos multisq; placentes
Ex lino facto decet hunc inuoluere panno

Et sic in chela clausum portare sinistra.
At niger in panno pacto gestatus eodem
Ad finem dignum suscepta negocia ducit
Obsistitq; minis & regum mitigat iras
Et dilutus aqua languentia lumina sanat.
In panno croceo lini sub tegmine texto
Ipse lapis positus febres extinguere fertur
Et simul humores compescere quosq; nociuos.

GAGATES. TIT. XXI.

Plini. 36. c. 19. Sol. c. 34. Dio. li. 5. c. 136. Gal. li. 9.
ca. 8. Nicander in Theriaca Ridendus est oïno au-
thor pãdectæ q delirat in lapide Trachio / quem
etiã Plini. cū Gagate cōfundit Auicenna li. 2. ca.
417. hunc nominat qui in oleo restinguit.

Nascitur in litia lapis & propē gemma Gagates
Sed genus eximium fecunda Britannia mittit
Lucidus & niger est levis & leuissimus idem
Vicinas paleas trahit attritu calefactus
Ardet aqua lotus restringitur unctus oliuo
Prodest gestatus tumidus inter cute lymphæ
Et dilutus aqua dentes firmat labefactos
Per suffimigium mulieri menstrua reddit
Accensus prodit fumi nitore caducos
Effugat immites simili ratione Chelydros
Euersos uentres iuuat & precordia tensa
Inde demonibus contrarius esse putatur
Vincit præstigias & carmina dira resoluit

Et solet ut perhibent deprendere uirginitatem
Pregnans potet aquam triduo quo mersus habetur
Quo uexabatur partum cito libera fundit.

MAGNES. TIT. XXII.

Pli. li. 36. c. 16. Sed & 34. lib. c. 14. Dio. li. 5. c. 138.
Gal. li. 9. ca. 10. Serapio ca. 594. Alb. li. 2. c. 11.

*Tit. no. 10. c. 16. Sed & 34. lib. c. 14. Dio. li. 5. c. 138.
Gal. li. 9. ca. 10. Serapio ca. 594. Alb. li. 2. c. 11.*
Magnetes lapis est inuentus apud Troglodytas
Quem lapidum genitrix nihilominus India gignit
Hic ferruginei cognoscitur esse coloris
Et ui naturæ uicinum tollere ferrum
Ededon magus hoc primum fore dicitur usus
Conscius in magica nihil esse potentius arte
Post illum fertur famosa uenefica Circe
Hoc in præstigiis magicis specialiter usa
Hic & apud Medos cum res uenisset in usum
Detexit lapidē magis experientia uires
Nam qui scire cupit sua num sit adultera coniunx
Suppositum capiti lapidem stertentis adaptet
Mox quæ casta manet petit amplexura maritum
Non tamen euigilans/cadit omnis adultera lecto
Tanq̃ pulsa manu subito terrore coacta
Quem lapis emittit cælati criminis index
Si fur claustra domus spoliis gazisq; referta
Ingrediens prunas ardentes per loca ponat
Et super aspergat Magnetis fragmina prunis
Vt per Terragonū fumi calor alta uaporet
Mentibus euersis uelut impediēte ruina

Defugient omnes in ea quicumq; manebunt;
Et fur securus rapiet quaecunq; libebit
Conciliare potest uxoribus ipse maritos
Et uice conuersa nuptas reuocare maritis
Gratia praestatur simul & suadela per ipsum
Sermonisq; decor disceptandiq; facultas
Cum malsa datus Ydropem purgando resoluit
Et combusturis super aspersus medicatur.

CORALLVM. TIT. XXIII.

Plinius li. 36. c. 19. Et item. 32. c. 2. Solinus. c. 8.
Dio. libro. 5. c. 129. Albertus lib. 2. c. 3. Auicenna
lib. 2. uocat arabice Aneseb. 418. Sed poetice pul-
cherrime Ouidius describit in quarto Meta.

Corallus lapis est dum uiuit in æquore uimen
Retibus auulsus uel cæsus acumine ferri
Aere contacto fit durior & lapidescit
Quiq; color uiridis fuerat modo Puniceus fit
Et uelut arbusi ramusculus esse uidetur
Circa semipedem uix longior inueniendus
Ex quo finguntur gestamina cōmoda multis
Quippe salutaris gestantibus esse probatur
Illius ut dixit Zoroastes mira potestas
Et sicut scribit Metrodorus maximus auctor
Fulmina; Typhonas; tempestatesq; repellit
A rate uel tecto uel agro quocunq; geratur
Aut in uinetis aspersus & inter oliuas
Aut a ruricolis cum segmine iactus in agros

Grandinis auertit calamis contraria tæla
Multiplicans fructus ut fertilitate redundant
Vmbraſ demonicas ac Theſſala mōſtra repellit
Introitus præſtat faciles/ fineſq; ſecundos
Collo ſuſpenſus pellit de uentre dolorem.

ALABANDINA. TIT. XXIII.

Plinio Alabandicus dicit li. 36. ca. 8. Item Alber/
tus libro. 2. ca. primo.

Eſt Aziæ regio quæ nomen habens Alabanda
Fert Alabandina cuius lux emula ſardi
Iudicis ambiguum de nomine fallit acumen.

CORNEOLVS TIT. XXV.

Alb. li. 2. c. 3. ubi ſcribit Corne. Serapio. c. 400.

Sed neq; Corneolos lapides memorare pigebit
Qui licet obſcurum uideantur habere ruborem
Non ſpernenda tamẽ huic creditur inſita uirtus
Nam lapis hic digito colloue gerentis adherens
In diſceptando ſurgentes mitigat iras
Quiq; lauaturæ carnis par eſſe uidetur
Sanguinis ex membro ſiſtit quocunq; fluorem
Præcipue talem patitur ſi ſcœmina fluxum.

CARBUNCVLVS. TIT. XXVI.

Plini. lib. 37. c. 7. Albertus li. 2. c. 3.

Ardentes gemmas superat Carbunculus omnes
Nam uelut ignitos radios iacit undiq; Carbo
Nominis unde sui causam traxisse uidetur
Lingua sed Græca lapis idem dicitur Antrax
Huius nec tenebre possunt extinguere lumen
Quin flammæ fibrans oculis nitet aspicientum.
Nascitur in Libya Trogloditarum regione
Et species eius ter trinæ tresq; feruntur.

LYNCVRIVS. TIT. XXVII.

Plinius libro. 37. ca. 2. & 3. Et libro. 8. ca. 38. So-
linus. c. 8. Alber. li. 2. c. 10. falso Ligurius dictus.

Vertitur in lapidem qui stillat ab inguine Lyncis
Lyncurium dicunt: lapis est tamen hic preciosus
Nam credunt ipsas hoc persentiscere Lynces
Quæ mox egestum properant operire liquorem
Desuper accumulans congestæ pondus harenæ
Scilicet inuidia ne nostros cædat in usus
Electro similem Theophrastus habere colorem
Hunc ait: & simili paleas adducere pacto
Assirmans ipsum stomachi placare dolorem
Yctericiis etiam priscum reuocare colorem
Et perturbati compescere reumata uentris.

ETHITES. TIT. XXVIII.

Plinius. 37. c. 11. & lib. 10. c. 3. Solinus. c. 50. Dio.
li. 5. c. 148. Serapio. c. 402. Albertus libro. 2. c. 5.
ubi perperam scriptum est Ethiches.

Inter præcipuos lapides numeratur Ethites
Quem petit extremis orbis Iouis ales ab oris
Custodem nidi/defensoremq; futurum
Quo ualeat pullis dubios auertere casus
Continet hic alium pregnantis more lapillum
Creditur ergo potens pregnantibus auxiliari
Ne uel abortiuū faciant: partu ue laborent
Appensus leuo solito de more lacerto
Confert præterea gestanti sobrietatem:
Auget diuitias & amari cogit habentem
Victoremq; facit: populiq; fauoribus ornat
Incolumes pueros dat uiuere siue puellas
Atq; caducorum fertur prohibere ruinas
Si quis suspectus tibi sit de fraude uenæni
Tuq; probare uelis sua num sit iniqua uoluntas
Participem mensæ quem formidas adhibeto
Pulmento posito cui sit submissus Ethites
Si fraus cordi subest temptans glutire nequibit
Si tuleris lapidem cupide gestata uorabit
Puniceum lapis hic memoratur habere colorem
Oceaniq; latens in littoribus reperitur
Aut Aquile nidis aut Persarum regione
Quem gemini pollux castorq; tulisse leguntur.

SELENITES. TIT. XXVI III.

Plinius libro. 37. c. 10. Solinus. c. 50. Auicēnæ
dicitur lapis Lunæ libro. 2. ca. 412. Albertus.
libro. 2. ca. 17. sed ineptæ scribit Silenites

Nec Seleniten fas est omnino taceri
Quæ uelut herba uirens & Iaspidis æmula gemma
Lunares motus & menstrua tempora seruat
Crescit enim Luna crescente minorq; minuta
Efficitur: tanq̃ coelestibus anxia damnis
Iccirco sanctus lapis a plærisq; uocatur
Dicitur esse potens ad amorem conciliandum
Languentes etiam Phtisicosq; iuuare putatur
Toto gestatus crescentis tempore Lunæ
Nec minus & toto per decrementa fluentis
Effectus miros & commoda plurima præstat
Hanc autem gemmam memorant in Perside nasci.

GAGATROMEVS. TIT. XXX.

Albertus libro secūdo. ca. septimo.

Ast diuersicolor quem dicunt Gagatromeum
Pelli capreoli similis lapis esse refertur
Quem qui gestarit dux pugnaturus in hostem
Hostem depulsum terraq; mariq; fugabit
Illius Alcides ope multa pericula uicit
Succubuit quotiens lapidem non sustulit illum.

CERAVNIVS. TIT. XXXI.

Ceraunia Pli. dicit li. 37. ca. 9. Et Sol. c. 32. & 35.
ubi Hispania describitur. Albertus libro. 2. c. 3. Vbi
perperam scriptum est Ceraurum uel Coranum.

Ventorum rabie cum turbidus aestuat aer.
Cum tonat horrendum / cum fulminat igneus æther
Nubibus illis cælo cadit iste lapillus
Cuius apud Græcos extat de fulmine nomen
Illis quippe locis quos constat fulmine tactos.
Iste lapis tantum repperiri posse putatur
Vnde Ceraunios est Græco sermone uocatus
Nam quod nos fulmen / Græci dixere Ceraunum
Qui caste gerit hunc a fulmine non ferietur
Nec domus aut uillæ quibus affuerit lapis ille
Sed neque nauigio per flumina uel mare uectus
Turbine mergetur nec fulmine percutietur
Ad causas etiam uincendaque prælia prodest.
Et dulces somnos & dulcia somnia præstat
Huic binæ dantur species totidemque colores.
Cristallo similem Carmania mittere fertur
Ceruleo tum infectum rutiloque colore
Mittit & Hispanus regione manens lusitana
Flammas spargentem similemque colore piropo.

ORITES. TIT: XXXII.

Plini. li. 37. c. 10. Albertus lib. 2. ca. 13.

Lætiferos morsus niger atque rotundus Orites
Quos fera uel cornu uel sæuo dente peregit

Cum roseo mixtus perfecte curat oliuo
Peruastas heremos uastasq; feras gradientes
Illesos seruat morsus abigendo ferarum
Hic uiret & maculas habet albas alter Orites
Casibus aduersis portatus ubiq; resistit
Tertius asseritur samæ grauioris Orites
Altera pars cuius crebris magis aspera clauis
Altera lenior est corpus quasi lamina ferri
Hic facit appensus ne fiat scemina pregnans
Si fuerit pregnans mulier cito fundit abortum.

HYENIA. TIT. XXXIII.

Plinius lib. 37. c. 10. Solinus. c. 39. Albertus
libro. 2. c. 8. sed corrupte legitur lena.

Tollitur ex oculis lapis extollendus Hyenæ
Dictus Hyenia quam ueteres si credere dignum
Fatidicum numen memorant inferre gerenti
Quo queat imbutus prædicere quæq; futura.
Sub lingua lotus si contineatur in ore.

LIPARES. TIT. XXXIII.

Plinius lib. 37. ca. 10. Albertus lib. 2. c. 9.

Partibus in Libycis lapis est Lipares uocitatus
Ad quem sponte sua properat genus omne ferarum
Quas uenatorum sueuit labor exagitare
Non eget ergo canum morfu curaue sagaci

Saltus perlustrans : lapidem qui gesserit istum
Sternēdæ satis est uenabula tollere prædæ .

ENHYDROS. TIT. XXXV.

Plinius libro. 37. c. 11. Sol. c. 50. Alber. lib. 2. c. 5.
sed corrupte est Etindros & Etidros.

Perpetuis fluctus lachrymis distillat Enhydros :
Qui uelut e pleni fontis scaturigine manant
Cuius naturæ graue sit deprendere causam
Nam si decurrit lapidis substantia / quare ?
Non minor efficitur uel non omnino liquecit :
Sin res exterior descendat ad interiora
Vt semper refluat : cur se non impedit ipsum ?
Scilicet ingrediens contrarius egredienti :

IRIS. TIT. XXXVI.

Plini. li. 37. c. 9. Soli. c. 55. Alber. li. 2. c. 8.

Irim dant Arabes sed gignit eam mare rubrum /
Cristallo similem / cuius sexangula forma /
Clara luce micans fert causam nominis huius :
Nam si sub tecto radiis sit subdita solis /
Protinus inficitur paries : uarioq; colore
Arcus cœlestis depingit utramq; figuram :

ANDRODAMAS. TIT. XXXVII.

Plini. lib. 37. c. 10. Sol. 45. Alber. li. 2. c. primo.

Androdamāta (lapis formæ quasi tessera quadra)
Dicunt argenti repræsentare colorem:
Cuius duricies quasi duricies Adamantis:
Ipse maris rubri mixtus reperitur arenis:
Quem Magus affirmat tantæ uirtutis haberi
Vt præsens animos possit sedare calentes

OPHTHALMIUS. TIT. XXXVIII.

Albertus libro. 2. ca. 15.

Auertens oculis morbos Ophthalmius omnes
Asseritur furum tutissimus esse patronus:
Nam se gestanti uisus conseruat acutos:
Ac circumstantes obducta nube recondit:
Vt spoliare domos possint inpune latrones.

VNIO. TIT. XXXVIII.

Plinius libro. 9. ca. 35. Solinus. c. 66. Sera/
pio. c. 397. Alberrus libro. 2. ca. 11.

Tollitur e conchis species memoranda marinis
Vnio dictus ob hoc quod ab una nascitur unus.
Nec duo uel plures unquam simul inueniuntur:
Cuius ad ornatum laudatur candida forma /
Vt deceat uestes deceat nihilominus aurum:
Conchæ temporibus certis referuntur hiantes

In coelum patulae rores haurire supernos
Ex quibus orbiculi cadentes concipiuntur
De matutino fit clarior Vnio rore
Ros uespertinus foetus solet edere fuscus
Et iuuenes conchae dant baccas candidiores
Obscurat foetus concharum grandior aetas
Quanto rorantis fuerit plus aeris haustum
Tanto maiorem gignit roratio baccam
Vltra seminucem sed crescere nulla putatur
Quod si cella micent tonitrum conuexa corusco
Conchae diffugiunt subita formidine clausae
Sic intercepto conceptio deperit hausto
Et fit abortiuum quod coeperat inde creari
Insignes baccas predam maris India gignit
Gignit & insignes antiqua Britannia baccas.

PANTERVS. TIT. XL.

Albertus libro. 2. ca. 14.

Pantheron multos testantur habere colores
Nam niger & rubeus uiridis pallensque uidetur
Purpureus roseusque simul sparsimque colores
Hos habet: & uario distinctus stemate uernat.
Expedit hunc orto quam primum sole uideri
Ut uictor possis omnis exire per actus
Ipso namque die poterit te uincere nemo
Pantheram patet esse feram diuersi coloris
India quam gignit cuius pauefacta leonum
Voce fugit rabies/ quam bestia contremis omnis

Huius ad exemplar sic est lapis iste uocatus.

ABSINTHOS. TIT. XLI.

Apistos dicit Plinio li. 37. c. 10. Alb. li. 2. c. primo.

Absinthos nigri non ultima gemma coloris
Ad gratam speciem rubeis interlita uenis
Pondere maioris mensuram corporis æquat
Hæc simul admoto suscepit ab igne colorem
Testantur calidam septem durare diebus.

CALCOPHONOS. TIT. XLII.

Plinius lib. 37. c. 10. Solinus. c. 50. Albertus li. 2.
ca. 3. ubi perperam Calcaneus scribitur.

Calcophonos pulsata refert tinnitibus æra.
Qui si tractetur reuerenter corpore casto
Vocis dulce melos aiunt conferre gerenti
Et ne rauescant liquidas defendere fauces
Hic etiam nigrum perhibetur habere colorem.

MOLOCHITHES. TIT. XLIII.

Plini. 37. c. 8. Solinus. c. 45. Alber. li. 2. c. 11. Sed
ineptæ ibi Melecices aut, Melenites scriptū est.

Infantum cunas uirtute sua Molochites
Protegit & casus abigit quoscunq; ferinos

Ne teneros artus pars possit iniqua nocere
Dat lapidi precium uirtus cumulata decore
Crassum quippe uirens similis solet esse Smaragdo
Hunc Arabum gentes prius inuenisse feruntur.

TECOLITHVS. TIT. XLIII.

Plini. li. 37. c. 10. Sol. c. 50. Alber. li. 2. c. 3. sed cor-
rupte ibi scriptum Cegolites & postea in ca. 5. in-
utiliter repetitus Exacolitus magno errore.

Tecolitus nucleo similis perhibetur oliuæ,
Aspectu uilis naturæ ui preciosus.
Nāq; solutus aquis, & ab his quibus expedit haustus,
Dicitur esse potens lapidosos soluere renes:
Vesicæq; simul purgare dolentis harenas

PYRITES. TIT. XLV.

Pli. 37. c. 11. So. c. 50. Dio. li. 5. ca. 133. Gal. li. 9. ca. 4.
Al. li. 2. c. 14. ubi corrupte legit Perithe uel pidom?

Cui fuluus color est cui nomen ab igne Pirites
Se uetat astringi pertractariq; recusat
Tangi uult leniter pauidaq; manu retineri
Nam pressus nimium digitos stringentis adurit.

DIADOCHOS TIT. XLVI.

Pli. 37. c. 10. Al. li. 2. c. 4. s3 pperā ibi scribit diacodos

Diadochos perquā responsa petentibus aptus
Dæmonis effigies uarias ostendere fertur
Nec lapis est alius qui fortius euocet umbras
Sed si defuncto quis forsitan applicet illum
Protinus asseritur solitas amittere uires
Namq; lapis sacer est & quæ mors sternit abhorret
Hunc autem perhibent similem fulgore Beryllo.

DIONYSIAS. TIT. XLVII.

Plini. li. 37. c. 10. Soli. c. 50. Alber. li. 2. c. 3.

Nigra micat rubeis Dionysia consita guttis
Hanc in aqua tritam uinum fragrare loquuntur
Et tamen ebrietas ipsius odore fugatur
In quo naturæ solito nihil ordine currit
Dum lapis e lympa uini producit odorem
Quāq; citare solet uinum fugat ebrietatem

h. l. c.
u

CHRYSOLECTROS. TIT. XLVIII.

Plinius libro. 37. ca. 3.

Esse Chrysolectros similis describitur auro
Cuius ad electrum color inclinare uidetur
Hic matutinis uisu iucundior auris
Dissimilem speciem post aspicientibus offert
Cuius materies rapidissima dicitur ignis
Nam cito uicino correptus flagrat ab igne

HELIOTROPIA. TIT. XLVIII.

Plini. 37. c. 10. Sol. c. 39. Alber. li. 2. c. 5.

Ex re nomen habens est Heliotropia gemma
Quæ solis radiis in aqua subiecta Batillo
Sanguineum reddit mutato lumine solem
Eclypsimq; nouam terris effundere cogit
Deniq; post modice uas ebullire uidebis
Aspergiq; foras subitæ scaturiginis imbrem
Vt sit cum nimbos destillat turbidus aer
Imbres de cælo uocat astringitq; serenum
Se quoq; gestanti dat plurima uaticinari
Atq; futurarum quædam prænoscere rerum
Nosq; bonæ famæ quibus est data laudibus ornat
Seruat & incolumes producens tēpora uitæ
Sanguinis astringit fluxum: pellitq; uenæna
Nec falli poterit lapidem qui gesserit illum
Tot bona diuino data sunt huic munere gemmæ
Cui tamen amplior his concessa potentia fertur
Nam si iungatur eiusdem nominis herbæ
Carminè legitimo uerboq; sacrata potenti
Subtrahit humanis oculis quemcūq; gerentem
Hanc nunc Ethiopes: nunc Cyprus & Affrica mittit
Sanguinis aspersum guttis similemq; Smaragdo.

HEPHESTITES. TIT. L.

Plinius libro. 37. ca. 10. Alber. li. 2. ca. 5. Sed
perperā ibi scriptum est Epistrites.

Nascitur in bimari preciosior ære Corintho
Dictus Hephestites rutilans lapis & rubicūdus
Qui si feruenti fuerit coniectus Aheno
Ignibus exultans prius illico sistitur unda:
Frigida post modicum lapidis uirtute futura.
Fructibus a terræ uolucres arcere locustas
Et nebulas steriles & grandinis improba fertur
Verbera nec turbo: quos protegit iste: nocebunt
Ad solem positus radios emittit ut ignem
Mirantes oculos perstringens luce corusca
Accensas idem compescit seditiones
Et tutum seruat dubia sub sorte gerentem
Pectore sed memori fixum teneamus oportet
Qua cor parte iacet lapides hos esse gerendos.

HEMATITES. TIT. LI.

Pli. li. 37. c. 10. Sol. c. 42. Dio. li. 5. c. 133. Gal. li. 9.
simpliciū tract. de lapi. c. 1. Sera. c. 421. Alb. li. 2.
c. 5. Pli. etiā li. 36. c. 16. & 20. Ematitis meminit.

Sumpsit Emathites græcum de sanguine nomen
Naturæ lapis humanæ seruire creatus
Stiptica cui uirtus per multa probat inesse
Nam palpebrarū super illitus asperitatem
Et uisus hebetes pulsa caligine sanat
Eius ramentis si glarea mixta sit oui
Succo dilutus quem punica mala remittunt
In medicinali ueluti collyria cote
Vel resolutus aqua iuuat hos qui sanguinis ore

Guttas emittunt & quæ linit ulcera sanat
Potatus stringit patitur quem foemina fluxum
Carnes crescentes in uulnere pulueris huius
Vis premit: & uentrem retinet sine mora fluentem
Vino dilutus ueteri bibitusq; frequenter
Serpentis morsus uel quod fit ab aspide uulnus
Egregie curat resolutus a quis & in unctus
Mixtus melle potest oculos sanare dolentes
Vesicæ lapidem bibitus dissoluere fertur
Hic ferrugineo rufoue colore notatur
Affrica mittit eum sed Aethiopes Arabesq;

ABESTOS. TIT. LII.

Plini. li. 37. c. 10. Sol. 12. Alber. li. 2. c. primo.

Arcadiæ tellus lapidem producit Abeston
Ferreus huic color est naturæ mira potestas
Nam semel accensus conceptos detinet ignes
Extinguiq; nequit perlucens perpete flamma.

PEANITES. TIT. LIII.

Peantides Plinio dicit. 37. c. 10. Sol. c. 14. Alber.
lib. 2. ca. 14. sed ineptæ ibi scribit Peranites.

Gignitur in Macedum regione lapis Peanites
Foeminei sexus referens imitando labores
Sed quibus ex causis? dubium nam tempore certo
Concipit & parit: & parientibus auxiliatur

Vltima quas uexat dubii discriminis hora

SAGDA. TIT. LIII.

Plinius libro. 37. ca. 10. Solinus. c. 50. Albertus
libro. 2. c. 17. ubi perperā Sarda legitur.

Difficilis gemmas super omnes Sagda repertu
Nunq̃ sciretur nisi se daret inueniendam
In medio siquidem natus lapis iste profundo
Naues ui quadam petit e regione meantes:
Et prælabentis tabulis hærendo carinæ
Ad portum uehitur (merx ignaris data nautis)
Est autem morsu tabulæ sic fixa tenaci
Quod nequit abrasa ligni sine parte reuelli
Huic Prasinus color est regio Caldaica tellus.

MEDVS. TIT. LV.

Pli. li. 37. c. 10. Al. li. 2. c. 11. sed ibi Medius legit̃ cor-
rupte.

Ast in Medorum regione lapis reperitur
Dicitur hic Medis mortis dator atq; salutis
Namq; super cotem mulieris lacte solutus
Quæ semel: atq; marem peperit persanat inunctus
Visu fraudatos: multo iam tempore coctos
Cos medicinalis uiridis solet esse coloris.
Lacte solutus ouis semel atq; marem parientis
Expellit ueterem simili ratione Podagram
Et fessas reficit sub Anhelō pectore fibras

Hoc quoq; Nefretici sanescunt unguine renes
Debet in argento mixtus uitro ue reponi
Ieiunoq; dari sic utile sic medicamen
At resolutus aquis cotis sibi fragmine mixto
Et porrectus ei tibi quem decreueris hostem
Vt lauet inde suam quasi pro medicamine frontem
Obducet miseros extincto lumine uultus
Si potum dederis uomito pulmone peribit
Hic totus niger est sed nō nigra tota potestas
Candida cum prodest: dum ledit nigra uocetur.

CHALAZIAS. TIT. LVI.

Plini. libro. 37. c. 11. Soli. 50. Albertus li. 2. c. 7.
ubi ineptæ Gelosia scriptum est.

Est quæ candorem fert grandinis atq; figuram
Ictibus omnimodis inuicta Chalazia gemma
Cuius naturæ uis tanta probatur ut omni
Tempore frigida sit: nulloq; caleseat ab igne.

HEXAONTALITHOS. TIT. LVII.

Plini. li. 37. ca. 10. Soli. c. 43. Alber. li. 2. ca. 5.

Hexacontalithos lapis ex re nomen adeptus
Qui sexaginta modico gerit orbe colores
Corporis exigui numero dispendia supplens
Dum tot gemmarum fert gemula sola decorem
In lybia lapis hic reperitur apud Troglodytas:

CHELONITES. TIT. LVIII.

Chelonia Plini. libro. 37. ca. 10. Albertus lib. 2.
ca. 3. sed perperam Celonies scriptum est.

Indica testudo lapidem mittit Cheloniten
Gratum purpureo:uarioq; colore nitentem
Quem si sub lingua loto quis gesserit ore
Posse magi credunt hunc diuinare futura
Orto mane die sextam duntaxat ad horam
Tempore quo Lunæ succrescens cernitur orbis
Sed luna prima lapidis prædicta potestas
Totius fertur spacio durare diei
Quintæ post decimam concordant tempora primæ
At decrementi lunaris tempore toto
Ante diem lapidi tantum manet illa potestas
Est etiam nulli lapis hic obnoxius igni.

PRASIVS. TIT. LVIII.

Plinius lib. 37. ca. 8. Albertus lib. 2. c. 14.

Conspicuis Prasius gemmis solet annumerari
Sed non est charus contemptus quippe decore
Vtile nil confert nisi q; uiret & decet auro
Altera sanguineis species est illita guttis
Tertia candidulis tribus est inscripta lituris.

CRISTALLVS. TIT. LX.

Plini. li. 37. c. 2. Soli. 24. Alber. li. 2. c. 3.

Cristallus glacies multos durata per annos
Vt placuit doctis qui sic scripsere quibusdam
Carminis antiqui/ frigus tenet atq; calorem
Pars negat/ & multis perhibent in partibus orbis
Cristallum nasci qua nō uis frigoris ulla est
Nec glacialis hyems unq̃ uiolasse probatur
Sed certum cunctis neq; stat uiolabile tanq̃
Quod lapis hic soli subiectus concipit ignem
Admotosq; sibi solet hic accendere fungos
Hunc etiam tritum quidam cum melle propinant
Matribus infantes quibus assignantur alendi
Quo potu credunt implerier ubera lacte.

GALACTITES. TIT LXI.

Plinius lib. 37. c. 10. Soli. c. 12. Dio. lib. 5. c. 140.
Auicen. li. 2. c. 407 qui lapis Lacteus dicit hoc
nō intelligēs author pādectæ: distinguere cura-
uit in duo capita lapidū unū magno errore: hūc
Alb. li. 2. c. 7. falso Galaricidē seu Galarictidē
uocat.

Nec minus & cineri similem Galactida dicūt
Quem mulsā tritum lac multiplicare bibenti
Si tamen ante cibos fuerit post balnea sumptus
Aut ouis ex grauidæ lanæ traducere filum
Pertuso lapidi decet & circumdare collo
Sic se portantis foecundat ut ubera lacte
Dat facilem partum: simili ratione ligatus

Ad foemur illius: quæ parturiendo laborat
At si mundato circumspargatur ouili
Cum sale mixtus aquæ solis redeuntis in ortum
Lacte replentur oues scabiesq; fugatur ab illis
Præterea tantis ueteres hunc laudibus ornant
Ut bona cuncta putent solum præstare gerenti
Quæ simul a reliquis cuncta uirtute darentur
Sed turbat mentem si clausus in ore liquecat
Hunc mittit Nilus producit & hunc Achelous
Lactis dat succum tutus lactisq; saporem.

EPILOGVS.

Hæc ex innumeris excerpta uocabula gemmis.
Sufficiant/nostro uigili collecta labore
Quæ decies senis distincta patent capitellis.
F I N I S.

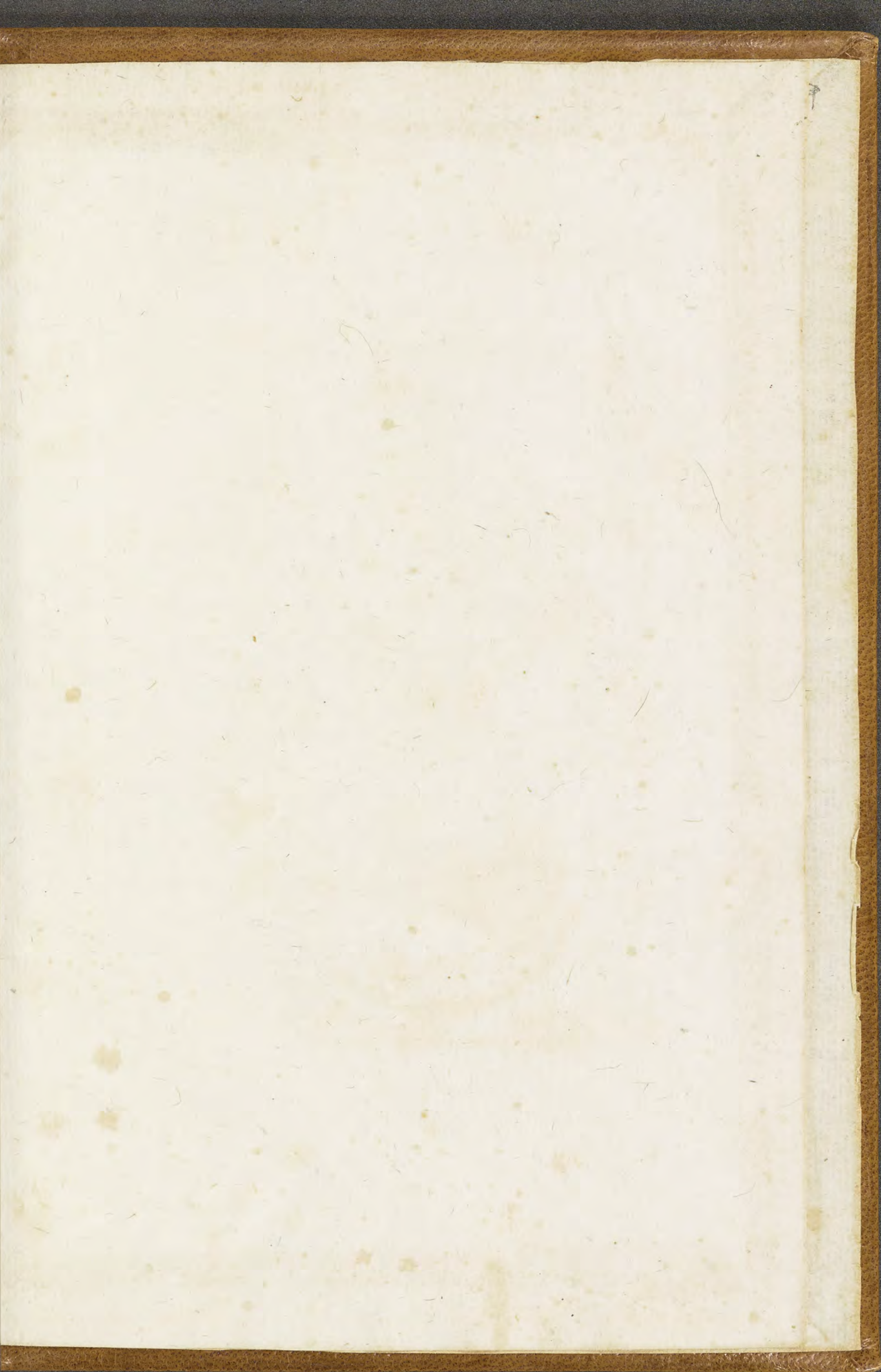
Errata.

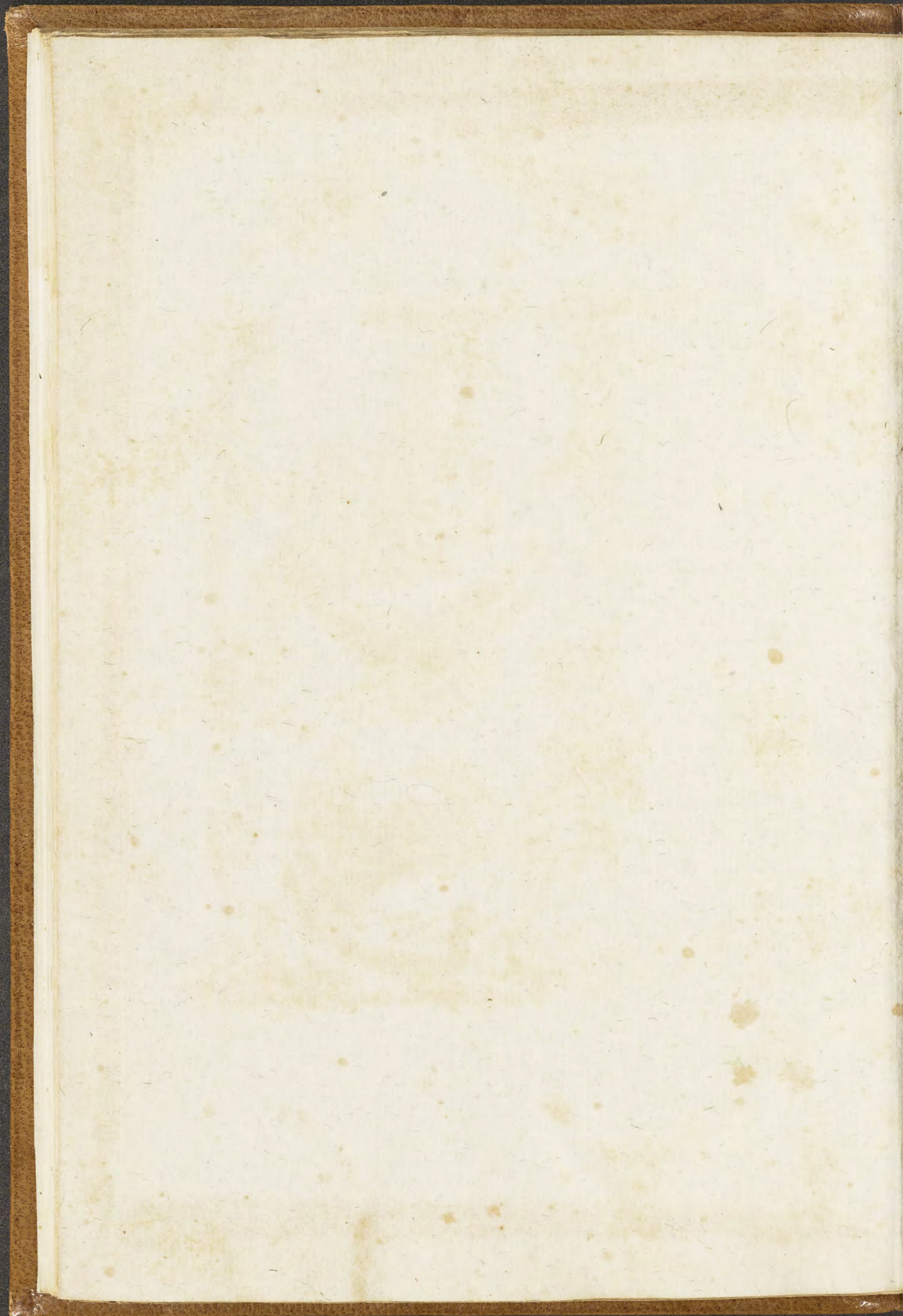
In titulo. 3. ubi uersus est. Iste sæpe uirus. &c. expun/
gendū: sæpe: & substituendū: nepæ: ut stet uersus &
sententia quadret. Item tit. 5. in locoꝝ citatione lege
Alber. lib. 2. nō. 20. In epistola præliminari habent
aliqua exemplaria Antipelargina/ cū sit legendū an/
tipelargin. Et tit. 4. ubi notat Alber. lege Alectrius.
Reliqua uel lusciosis patebunt.

Viennæ Pannoniæ per Hieronymū Vietorem Phi/
louallem. Anno. M. D. XI. septimo Kalen. Martii.

A large, stylized, handwritten letter 'P' in dark ink, possibly a signature or initial, on aged, stained paper. The letter is formed with a single continuous stroke, starting from the bottom left, curving upwards and to the right, then looping back down to the left. The paper is off-white with visible brown stains and foxing. Faint, illegible text is visible in the background, suggesting the letter is on a document page.

Given Under the Great Seal of the United States
this 14th day of June 1796

12419

1K2

